

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1941 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förverkande i vissa fall av spritdrycker och vin m. m.

Genom en den 21 mars 1941 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 172, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om förverkande i vissa fall av spritdrycker och vin m. m.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Påträffas spritdrycker eller vin eller rusgivande ersättningsmedel därför hos person, som av polisman beträdes med fylleri, skall egendomen av polismannen tagas i beslag.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, där någon med skäl misstänkes för brott som avses i 1 § lagen den 7 juni 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon, såvitt angår drycker och ersättningsmedel vilka av föraren medförts å färden för egen räkning eller, ehuru de medförts av annan, kunna antagas hava varit avsedda jämväl för föraren.

2 §.

Äger beslagaren själv anställa åtal, åligger det honom att, därest han finner beslaget böra bestå, så snart ske kan väcka talan angående ansvar för brottet. Äger han icke själv anställa åtal, skall han ofördröjligen underätta vederbörande åklagare om beslaget, och har denne att pröva huruvida beslaget skall bestå samt, därest beslaget finnes icke böra hävas, väcka talan enligt vad nyss sagts.

Anställes ej åtal inom en månad från det beslaget ägde rum, skall beslaget hävas, där ej Konungens befallningshavande medgiver att det må bestå under viss ytterligare tid.

3 §.

Egendom som tagits i beslag enligt denna lag skall, därest den som åtalas enligt vad i 2 § sägs finnes hava begått brottet, dömas förverkad, såvida ej särskilda omständigheter till annat föranleda.

Med drycker och ersättningsmedel, som dömas förverkade, skall förfaras på sätt i 7 kap. 20 § 2 mom. förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker föreskrives; och skall belopp som erhålles vid föryttring av förverkad vara tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1941.

Genom denna lag upphäves lagen den 20 juni 1924 (nr 227) angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin; dock skall sistnämnda lag tillämpas beträffande egendom, vilken tagits i förvar före den nya lagens ikraftträdande.

Beträffande de skäl som ligga till grund för det framlagda lagförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Till bestämmelserna i 18 kap. 15 § strafflagen om straff för fylleri ansluta sig vissa föreskrifter i *lagen den 20 juni 1924 (nr 227) angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin*, i det följande kallad förverkandelagen. Enligt denna lag skola spritdrycker, vin och rusgivande ersättningsmedel därför, vilka påträffas hos person som anhålles för fylleri, tagas i förvar av polismyndigheten och, därest ansvar ådömes för fylleriförseelsen, dömas förverkade, såvida ej särskilda omständigheter till annat föranleda. Med förverkade drycker och ersättningsmedel skall förfaras på sätt i 7 kap. 20 § 2 mom. förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker föreskrives. Belopp, som erhålles vid föryttring av förverkad vara, skall tillfalla kronan.

Syftet med denna förverkandelagstiftning har angivits vara, att den anhållne icke omedelbart efter det han nyktrat till och frigivits skall sättas i tillfälle att ånyo berusa sig, varjämte förverkandet antagits skola verka i viss mån uppfostrande.

Förverkandelagen är icke tillämplig gentemot den som — utan att vara överlastad av starka drycker såsom i 18 kap. 15 § strafflagen sägs — anhålles för brott mot 1 eller 2 § i *lagen den 7 juni 1934 (nr 247) om straff för vissa brott vid förande av motorfordon*. I 1 § sistnämnda lag stadgas straff för den som vid förande av automobil, motorcykel eller traktortåg är så påverkad av starka drycker att han kan antagas icke äga nödigt herravälde över sina handlingar. Straffet är fängelse i högst ett år eller vid mildrande omständigheter dagsböter, dock ej under tio. Har föraren vid brottet ådaggat grov vårdslöshet eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors

liv eller egendom, skall han enligt 2 § dömas till fängelse eller straffarbete i högst ett år.

Under de senaste åren ha flera framställningar gjorts om utvidgning av förverkandelagens tillämpningsområde.

Inom justitiedepartementet har därefter upprättats en den 15 november 1940 dagtecknad *promemoria*, vari nämnda fråga upptagits till behandling.

I *promemorian* anfördes bland annat:

Att förverkandelagen visat sig vara av värde lärer väl knappast vara föremål för olika meningar. Däremot kan det ifrågasättas, huruvida ej lagens tillämpningsområde blivit väl snävt begränsat. Någon utsträckning av rätten att omhändertaga rusdrycker torde knappast böra ifrågakomma beträffande personer i allmänhet, vilka utan att vara druckna såsom i 18 kap. 15 § strafflagen sägs dock äro synbart påverkade av alkohol. Förare av motorfordon måste emellertid anses intaga en särställning med hänsyn till att onyktra motorfordonsförare utgöra ett allvarligt hot mot trafiksäkerheten på gator och vägar. Statsmakterna ha också vidtagit åtgärder för att minska denna fara och genom 1934 års lag om straff för vissa brott vid förande av motorfordon bestämt allvarliga straff för onykterhet vid ratten. Då det såväl ur nykterhetssynpunkt som med hänsyn till trafiksäkerheten torde vara motiverat att låta förverkandelagen avse även den som anhålles för brott mot 1 § i 1934 års lag, synes förverkandelagen böra kompletteras i nu ifrågavarande hänseende.

En begränsning av den sålunda förordade bestämmelsens räckvidd torde emellertid böra göras. Därest bestämmelsen avfattades så, att den bleve generell tillämplig å rusdrycker, som anträffas hos en för rattfylleri anhållen person, skulle den i vissa fall kunna leda till mera vittgående ingripanden än som åsyftas med gällande stadgande beträffande den som anhålles för fylleri, exempelvis då en person, som misstänkes för rattfylleri, för undersökning och förhör anhålles i sin hostad först sedan färden avslutats. Övervägande skäl synas tala för att låta stadgandet avse endast sådana drycker som den anhållne medhaft å färden. Med en sådan utformning av stadgandet torde även klart framgå, att de rusdrycker, som medhafts av passagerare i fordonet, icke omfattas av stadgandet.

Motorförarnas helynkterhetsförbund har föreslagit, att förverkandelagen måtte utsträckas till att avse även det fall, då en polisman med stöd av 21 § vägtrafikstadgan förbjuder en spritpåverkad person att föra automobil. En sådan utvidgning av lagen synes emellertid vara ägnad att väcka betänkligheter, då den skulle innebära att polisman finge omhändertaga en persons egendom utan att denne ens misstänkes för ha begått en straffbelagd handling. Det må vidare erinras, att polisman enligt gällande bestämmelser äger att till förebyggande av brott mot 1934 års lag förbjuda den som är påverkad av starka drycker att föra motorfordon och om så erfordras hindra honom därifrån. Att härutöver stadga rätt eller skyldighet för polisman att omhändertaga rusdrycker synes icke vara påkallat av något större praktiskt behov.

I anslutning till vad sålunda anförts hade utarbetats ett vid *promemorian* fogat förslag till lag angående förverkande i vissa fall av spritdrycker och vin.

Över *promemorian* jämte därvid fogat lagförslag ha efter remiss *yttranden* avgivits av rikets hovrätter och överståthållarämbetet, som tillika över-

lämnat ett av statspolisintendenten avgivet yttrande i ärendet, samt av styrelserna för föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare och föreningen Sveriges stadsfiskaler ävensom av föreningen Sveriges landsfiskaler, kungl. automobilklubben och motormännens riksförbund.

Den föreslagna utvidgningen av tillämplighetsområdet för 1924 års förverkandelag har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran i samtliga yttranden, men vissa ändringar i det remitterade förslaget ha, såsom av departementschefens nedan intagna anförande framgår, ifrågasatts. För dessa förslag redogöres i propositionen å sid. 7—9.

Vid remiss till lagrådet den 7 mars 1941 av det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Westman* — efter att hava redogjort för vad i ärendet förekommit — följande:

»I den remitterade promemorian har såsom redogörelsen visar föreslagits en väsentlig utvidgning av 1924 års lagstiftning angående förverkande av spritdrycker och vin. Enligt förslaget skall sålunda polismyndighet vara pliktig att taga i förvar jämväl rusdrycker, vilka påträffas hos person, som anhålles för onykterhet vid förande av motorfordon, och av honom medförts å färdan.

I likhet med de hörda myndigheterna och sammanslutningarna finner jag goda skäl tala för en utvidgning av lagstiftningen. Därvid torde med beaktande av de synpunkter, som framförts i yttrandena, vissa jämkningar böra vidtagas även beträffande de nu gällande föreskrifterna angående omhändertagande av rusdrycker hos den som anhålles för fylleri.

Såsom föreningen Sveriges landsfiskaler erinrat är det icke nödvändigt, att en berusad person anhålles. Även om han kan taga vara på sig själv, synas emellertid rusdrycker som påträffas hos honom böra få tagas i beslag. Lagen torde därför böra utsträckas att omfatta även detta fall. Då det omhändertagande, som här avses, till sin natur torde vara att anse som ett beslag, synes sistnämnda beteckning böra komma till användning.

I fråga om de olika slag av rusgivande medel som skola tagas i beslag har såsom förut nämnts i ett par yttranden förordats en utvidgning av förslaget, så att det skulle komma att omfatta jämväl maldrycker. En sådan utvidgning av lagstiftningen synes knappast vara påkallad. Den nya lagen torde, i likhet med 1924 års lag, böra avse endast rusdrycker samt rusgivande ersättningsmedel därför.

Enligt 1924 års förverkandelag åligger det »polismyndigheten» att omhändertaga rusdrycker, som påträffas hos överlastade personer. Ordet polismyndighet har i särskilda författningar givits olika innebörd och kan med hänsyn härtill tänkas giva anledning till missförstånd. Då polisman av praktiska skäl bör äga rätt att verkställa det ingripande, varom nu är fråga, synes polismans befogenhet härutinnan böra uttryckligen angivas i lagen. Att även överordnad polismyndighet har denna beslagsrätt torde vara klart utan särskilt stadgande i nu ifrågavarande lag.

Vad nu sagts närmast med avseende å den som beträdes med fylleri synes i huvudsak böra äga motsvarande tillämpning beträffande alkoholpåverkade förare av motorfordon.

Förut i dag har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för kommunikationsdepartementet beslutat, att till riksdagen skall avlåtas proposition, innefattande bland annat förslag till ändring i vissa delar av 1934 års lag om straff för vissa brott vid förande av motorfordon. Under förutsättning att detta förslag upphöjes till lag synes beslagsrätt böra stadgas med avseende å de brott som avses i 1 § av nämnda lag. Detta gäller även det fall att sådant brott skall bestraffas enligt 2 § i förslaget. På grund av utformningen av sistnämnda lagrum torde emellertid någon hänvisning till detsamma icke vara erforderlig i nu ifrågavarande lag.

Beslag synes böra äga rum då någon med skäl misstänkes för sådant brott som nu är i fråga, oavsett om han anhålles eller ej. Enahanda förutsättning för ingripande stadgas i liknande sammanhang i lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål. Vidare må nämnas, att enligt lagen den 31 maj 1934 om blodundersökning i brottmål blodprov får tagas å den som med skäl misstänkes för rattfylleri. Däremot torde det av skäl som anförts i promemorian möta betänkligheter att stadga skyldighet att beslagtaga rusdrycker hos den som, utan att ha gjort sig skyldig till rattfylleri, av polisman förbjudes att föra motorfordon. Promemorians ståndpunkt i denna del har i samtliga yttranden på ett undantag när lämnats utan erinran.

Enligt det remitterade förslaget skulle beslaget i nu förevarande fall avse sådana drycker och ersättningsmedel som av föraren medförts å färden. Detta stadgande har i vissa yttranden lämnats utan erinran. I några yttranden har ifrågasatts en vidsträcktare, i andra åter en mera begränsad bestämmelse härutinnan.

Att vinna en ur alla synpunkter fullt tillfredsställande lösning av detta spörsmål torde vara förenat med svårigheter. För egen del vill jag till en början förorda, att de drycker, som föraren medfört för egen räkning, skola tagas i beslag, oavsett om de kunna antagas vara avsedda för förbrukning under färden eller ej. Det remitterade förslaget bygger på denna uppfattning. Såsom i flera yttranden framhållits synes emellertid möjlighet böra finnas att omhändertaga även drycker, som medförts av passagerare. I detta fall torde emellertid beslagsrätten böra begränsas till sådana drycker, som kunna antagas ha varit avsedda jämväl för föraren.

Även i de fall varom nu är fråga bör polisman vara behörig att verkställa beslag. Jag vill i detta sammanhang anmärka, att i förenämnda proposition föreslagits sådan ändring i 1934 års lag om blodundersökning i brottmål, att polisman tillerkännes befogenhet att föranstalta om tagande av blodprov å den som med skäl misstänkes för rattfylleri.

Enligt 1924 års lag skall egendom som tagits i förvar dömas förverkad, om ansvar ådömes för fylleriförseelsen. Jämväl enligt det remitterade förslaget förutsattes för förverkande, att ansvar ådömes för brottet. Överståthållarämbetet och statspolisintendenten ha däremot föreslagit, att egendomen

skall kunna förklaras förverkad, även om vederbörande är minderårig eller otillräknelig eller ej kan anträffas och sålunda ej kan ådömas ansvar.

En jämkning av förslaget i denna del synes vara påkallad. Enligt min mening böra ifrågavarande drycker förklaras förverkade, om vederbörande finnes ha begått det brott, som föranlett beslaget. Hans skuld synes böra prövas endast i anledning av ansvarstalan mot honom. Det torde knappast vara påkallat att bereda möjlighet att föra särskild talan angående förverkande. Om den tilltalade finnes ha begått brottet, bör den beslagtagna egendomen kunna förklaras förverkad även om straff icke ådömes. Det bör nämligen uppmärksammas, att domstol i stället för att döma till ansvar kan förordna om tvångsuppfostran samt att domstol enligt den nya lagstiftningen om villkorlig dom kommer att ha möjlighet att i samband med sakerförklaring förordna om villkorligt anstånd med straffets ådömande. Om den nu föreslagna jämkningen vidtages, kommer egendomen vidare att kunna förklaras förverkad, om den tilltalade på grund av sin sinnesbeskaffenhet förklaras fri från ansvar. Minderåriga, vilka ej fyllt femton år och sålunda ej kunna åtalas, torde däremot ej böra omfattas av lagstiftningen. Erforderliga ingripanden mot dem böra ske med stöd av den sociala skyddslagstiftningen.

I överensstämmelse med vad som skett i flera författningar, innehållande beslagsregler, torde även i den nu ifrågasatta lagstiftningen böra upptagas vissa kontrollföreskrifter rörande beslagsrättens handhavande. Om den som verkställt beslaget själv äger anställa åtal för brottet, synes han böra vara skyldig att, om han finner beslaget böra bestå, så snart ske kan väcka ansvarstalan. I annat fall bör han utan dröjsmål underrätta vederbörande åklagare om beslaget, varefter denne bör skyndsamt pröva huruvida beslaget skall bestå. Om åtal ej anställes inom en månad från det beslaget ägt rum, torde beslaget böra hävas. Liksom enligt 1933 års lag om vissa tvångsmedel i brottmål bör emellertid Konungens befallningshavande kunna medgiva, att beslaget får bestå under viss ytterligare tid. Sistnämnda stadgande torde vara erforderligt med hänsyn till bland annat det fall, att den för brott misstänkte icke kan anträffas med stämning.

Slutligen må erinras, att bestämmelserna i 1933 års lag om vissa tvångsmedel i brottmål skola äga tillämpning i den mån avvikande föreskrifter icke meddelats i den nu föreslagna lagstiftningen.

De nya bestämmelserna synas böra träda i kraft den 1 juli 1941. 1924 års lag bör emellertid även efter nämnda tidpunkt tillämpas beträffande egendom som tagits i förvar före den nya lagens ikraftträdande.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Det i departementschefens ovan intagna anförande omnämnda förslaget till ändring i vissa delar av 1934 års lag om straff för vissa brott vid förande av motorfordon har förelagts riksdagen genom propositionen nr 159. I samtidigt härmed avgivet utlåtande, nr 36, har utskottet tillstyrkt förslaget med

vissa ändringar, vilka emellertid icke äro av beskaffenhet att påkalla någon jämkning i förevarande lagförslag.

Utskottet har vid sin granskning av det framlagda lagförslaget icke funnit något att erinra mot detsamma och får alltså hemställa, *Utskottet.*

att förevarande proposition, nr 172, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 27 maj 1941.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Wagnsson, Karl Emil Johanson, Karl Johan Olsson, Caap, Brandt* och *Anton Svensson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Gezelius, Olsson* i Mellerud, *Björling, Lindberg* i Stockholm*, *Werner, Landgren* och *Andersson* i Mölndal*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.